

הדף היומי בבלי: מסכת בבא מציעא דף ל"ו
הדף היומי בהלכה: סימן קס"ז סעיף י"ג עד סעיף ט"ז
המוסר היומי: אהבת חסד חלק א' פרק י' עד אות ד'

לוח
לימוד
יומי

עבודת הקנה גדולה מעבודת הוושט

"אין משיחין בסעודה שמא יקדים קנה לוושט"

ובמשנ"ב ס"ק א' מבאר שהאיסור להשיח בסעודה הוא אפילו בדברי תורה, והיינו דווקא בזמן האכילה עצמה, אבל בין תבשיל לתבשיל מותר ואף מצווה לשוחח בדברי תורה יעו"ש.

בספה"ק. האחת היא לכל ישראל והיא כשאדם אוכל כדי לעשות נחת רוח לבוראו, ומכוון באכילתו שיהיה לו כח לקיים רצון ה', ומתגבר על תאוותיו ושוברן וגם על סעודה כזאת נאמר 'זה השלחן אשר לפני ה'.

והעבודה היותר עליונה שהיא רק לצדיקי האמת היודעים לכוון בכל מאכלם ומשתם להעלות ולתקן את הניצוצות הנפולין ויחד ייחודים עליונים, שזו עבודה תמה שהיא חשובה בפני עצמה ביותר, כדאיתא ב'אור המאיר' בדרוש ספירת העומר, ובאמרי נועם בפר' בהעלותך ובהרבה מקומות בספה"ק.

אמנם פתחו לנו רבוה"ק צוהר וחרך דרכו יוכלו לכנס בעבודה התמה והנעלה גם מי שאינם יודעים את הכוונות והייחודים שיש ליחד בעבודת האכילה, כדאיתא בספה"ק 'תולדות אהרן' להרה"ק רבי אהרן מזיטומיר זיע"א (בפר' האזינו), שמי שמכוון כדבעי בברכות הנטילה והאכילה ועושה כל מעשיו לשם שמים, זוכה לעשות את כל התיקונים בעולמות העליונים כאילו כיוון בכל הכוונות אשר מכוונים הכהנים משרתי ה' בעבודתם, וכבר הובאו דבריו בגיליון של חודש אב.

מקור הדין הוא בש"ס במסכת תענית דף ה': "רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא. אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק, לימא מר מילתא. אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן: אין משיחין בסעודה, שמא יקדים קנה לוושט ויבא לידי סכנה", וכו'.

ואיתא בחתם סופר (ב'דרושים ואגדות', לפר' ויחי), שלצד ההסבר הפשוט שבשיחה בשעת הסעודה יש משום סכנה גופנית, יש גם עומק נוסף בדברים והיינו שאם ישוחח בדברי תורה בשעת הסעודה עלול לבוא לידי סכנה שיחשוב שהעבודה של הקנה, שהיא עבודת הדיבור, חשובה היא מעבודת הוושט שהיא עבודת האכילה.

ואכן ידוע מצדיקי הדורות שעבודת האכילה, בשעה שהיא נעשית כדת וכדין, עם הכוונות והייחודים שיש לכוון וליחד בשעת האכילה, מעלתה גדולה לאין ערוך, ושמעתי משמו של אותו צדיק וקדוש בעל ה'ברכת משה' מלעלוב שהיה אומר שטבילה במקווה לפני האכילה חשובה היא יותר מהטבילה לפני התפילה (עם זאת נראה שאם טובל לפני התפילה עלתה לו טבילה גם לעבודת האכילה).

ובאמת בעבודת האכילה יש שתי דרגות עיקריות, כמבואר

המברך על החלה ומחלק ממנה לכולם - האם צריך לטעום ממנה לפני החלוקה?

כשכמה אנשים אוכלים יחד ואחד מוציא את כולם ידי חובתם בברכת 'המוציא', לא יטעמו השומעים מהלחם עד שיטעם ממנו המברך; ואם מדובר בסעודה בה כולם אוכלים מלחם אחד, והמברך מחלק להם מהלחם - לדעת פוסקים רבים עליו לטעום מהלחם לפני החלוקה, כדי שלא להפסיק בין ברכתו לאכילתו. וכמו כן, כשאוכלים כולם מלחם אחד, אזי אף אם כל אחד מברך בעצמו - יש אומרים שמדרך הכבוד הוא שכל הסועדים ימתינו עד שזה שפתח בסעודה (ראה לעיל) ופרס את הלחם, יטעם ממנו. ברם, אם לכל אחד יש לחם לפניו, ומברך עליו בעצמו - הגם שאף בסעודה כזו הגדול שבהם, או הכהן, פותח בסעודה, כאמור לעיל - רשאי כל אחד לטעום מיד לאחר ברכתו. [סעיף טו, ס"ק עו ו"עט]

סעודת 'שבע ברכות' מתקיימת בבית ראובן, שמעון הביא את הלחמניות - מי פותח בסעודה: ראובן, שמעון, החתן, או אולי מישהו אחר?

כשכמה אנשים אוכלים יחד, והסעודה שייכת לאחד מהם, בעל הסעודה - ולא בעל הבית - פותח בסעודה ואוכל ראשון; ואם רצונם שאחד יוציא את כולם ידי חובתם בברכת 'המוציא' - בעל הסעודה יברך. ואם בעל הסעודה אינו עמהם, או שכולם בעלי הסעודה - יש לכבד את הגדול בחכמת התורה מביניהם לפתוח בסעודה ולברך. ואם כולם שוים בחכמתם, ואחד מהם כהן - חובה לכבד את הכהן (ראה להלן). ואם אין כהן ואחד מהם לוי - רצוי לכבדו. ואם כל אחד אוכל מהלחם שלפניו - כגון שאוכלים לחמניות - אזי אף אם בעל הסעודה אוכל עמהם, ראוי שיכבד את הגדול בחכמה לברך. וחתן ביום חתונתו - אך לא בימי ה'שבע ברכות' - קודם לכולם. [סעיף יד, ס"ק סו, סז, סח, עג ו"עד, ושעה"צ ס"ק סא; ביאורים ומוספים דרשו, 54 ו-57]

אירוע ובו כמה נאומים - מי נואם ראשון?

נאמר בתורה על הכהן: "וְקִדְשְׁתוּ כִּי אֵת לֶחֶם אֱלֹקִים הוּא מְקַרֵּב", ומפרשים חז"ל: "לפתוח ראשון" - כגון בעליה לתורה, שהכהן יעלה ראשון, או לנאום ראשון באירוע בו הוא ואחרים אמורים לנאום; "ולברך ראשון" - שאם אחד מוציא את כולם ידי חובתם, הכהן יברך, ואם כל אחד מברך לעצמו, הכהן יברך ראשון. יש אומרים שדין זה הוא מצות עשה מדאורייתא; ויש אומרים שמדרבנן, והפסוק הוא 'אסמכתא' בלבד. והכהן רשאי למחול על כבודו, למעט בסדר העליה לתורה. וכמו כן, תלמיד חכם קודם לכהן שאינו תלמיד חכם, למעט בסדר העליה לתורה; ואף כהן תלמיד חכם - אין חובה להקדימו לישראל הגדול ממנו בחכמה, אולם ראוי להקדימו. [סעיף יד ו"ס"ק סט; ביאורים ומוספים דרשו, 55-59]

אתמול למדנו

- כששני אנשים ויותר אוכלים סעודה יחד - אף אם כל אחד אוכל משלו - ראוי שאחד מהם יברך 'המוציא' ויוציא את האחרים ידי חובתם. ובזמננו, על פי רוב כל אחד מברך לעצמו.
- הדין האמור, שראוי שהאחד יוציא את כולם בברכת 'המוציא', הוא רק כשאוכלים בדרך של קביעות לסעודה משותפת, דהיינו, שקבעו מקום לאכילתם, ויושבים, ומקובצים יחד.
- כאמור, שנים שאוכלים יחד - ראוי שהאחד יוציא את חבריו, והדברים אמורים דווקא בברכת 'המוציא', אבל בברכת המזון - ראוי שכל אחד יברך בעצמו.

מחר נלמד

- מהי הסיבה שאדם יכול להוציא אחר ידי חובתו במצוה שכבר קיים בעצמו?
- האם סעודות שבת ויום טוב נחשבות לחובה לכל דבר?
- מדוע אין למסור את פרוסת 'המוציא' ביד?